

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1994-1995 (*)

27 OKTOBER 1994

VOORSTEL VAN VERKLARING

**tot herziening van artikel 62 van de
Grondwet met het oog op de invoering
van de verkiezing volgens het
meerderheidsstelsel met
twee stemmingen**

(Ingediend door de heer Michel)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Democratie steunt op representativiteit en moet derhalve transparant zijn.

Men moet evenwel toegeven dat het stelsel van evenredige vertegenwoordiging die noodzakelijke transparantie tegenwoordig niet langer kan garanderen.

Dat stelsel is immers de oorzaak van een versnippering van de uitgebrachte stemmen die in ons land verontrustende afmetingen begint aan te nemen.

Daarnaast resulteert die versnippering van de stemmen over een groot aantal lijsten noodzakelijkerwijze in steeds bontere regeringscoalities en daaraan zijn de volgende nadelen verbonden :

1° de coalitiepartners geven blijk van een geringere verantwoordelijkheidszin doordat ze de verantwoordelijkheid voor deze of gene beslissing kunnen afwentelen op de andere partij die met hen aan de macht is;

2° bijgevolg krijgt de burger, die aan dat gebrek aan verantwoordelijkheidszin bij de regering een ge-

(*) Vierde zitting van de 48e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1994-1995 (*)

27 OCTOBRE 1994

PROPOSITION DE DECLARATION

**de révision de l'article 62 de
la Constitution en vue
d'instaurer le système du
scrutin majoritaire
à deux tours**

(Déposée par M. Michel)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La démocratie existe par la représentativité mais elle ne s'exerce que dans la transparence.

Il faut admettre qu'aujourd'hui, le système de représentation proportionnelle ne permet plus de respecter cette exigence de transparence.

En effet, la proportionnalité a pour conséquence une dispersion des voix qui, dans notre pays, prend des proportions alarmantes.

Cette dispersion des voix rend nécessaire la mise en place de gouvernements de coalition de plus en plus différenciés, ce qui a pour conséquence plusieurs inconvénients :

1° une responsabilisation moins grande des membres de ces gouvernements, chacun pouvant reporter sur l'autre parti partageant le pouvoir, la responsabilité de telle ou telle décision;

2° par voie de conséquence, une perception du pouvoir en place plus difficile par le citoyen qui se

(*) Quatrième session de la 48e législature.

voelen van frustratie overhoudt, het steeds moeilijker om zich een juist beeld te vormen van wie hem bestuurt;

3° de coalities worden gemakkelijker ten val gebracht, wat een meer kortzichtige beleidsvisie en vooral erg nadelige politieke koerswijzigingen voor het land met zich brengt.

Veel economen laten er trouwens geen twijfel over bestaan dat de omvang van onze schuldenberg aan die opeenvolgende beleidswijzigingen te wijten is;

4° in een coalitieregering moeten noodgedwongen toegevingen worden gedaan. De uitgestippelde beleidskeuzen zijn dus onvermijdelijk het resultaat van politieke compromissen die op economisch en maatschappelijk vlak niet altijd efficiënt blijken.

Er is nog een ander argument ten gunste van het meerderheidsstelsel, namelijk de aan het evenredigheidsstelsel te wijten toenemende versnippering van de stemmen het land binnenkort onbestuurbaar zal maken.

Dat gevaar is des te groter daar wij in een bicommunautair land leven waarbij iedere gemeenschap zich in een verschillend politiek landschap beweegt.

De moeilijkheid is dus van tweeërlei aard: het komt erop aan een coalitie te vormen die bovendien, als men garanties wil hebben voor iets wat voor stabiliteit wil doorgaan, in noord en zuid zo mogelijk precies dezelfde is.

Wordt het evenredigheidsstelsel gehandhaafd, dan zal die dubbele hindernis weldra niet meer kunnen worden genomen.

Het derde argument voor het meerderheidsstelsel, is dat het een dam opwerpt tegen extremistische stromingen die de democratie ondermijnen.

Ten slotte zal het meerderheidsstelsel meer helderheid brengen in het debat. De politicus die in de verkiezingsstrijd zijn mening verkondigt, kan zich immers niet langer achter de coalitie verschuilen om te trachten te verklaren waarom hij zijn beloften niet kon inlossen. De kiezer kan dus niet meer worden gemanipuleerd. Hij kan zijn stem duidelijker en gemakkelijker laten horen, zodat ze betekenis terugkrijgt die ze onder het evenredigheidsstelsel had verloren.

Wil men op termijn opnieuw een echt politiek debat op gang brengen, dan hoort ons kiesstelsel te worden gewijzigd.

Sommigen zullen aanvoeren dat het evenredigheidsbeginsel alle partijen de mogelijkheid biedt vertegenwoordigd te zijn in het Parlement. Kan men echter beweren dat de verbrokkeling van die partijen bijdraagt tot de politieke discussie?

Mag men met andere woorden van een partij niet verwachten dat zij, om aanspraak te kunnen maken op vertegenwoordiging, een allesomvattende visie heeft en dus een op alle aspecten van het sociaal-economische en financiële leven gericht beleid voert?

Dit voorstel heeft tot doel zo spoedig mogelijk een debat over de politieke toekomst van het land op gang te brengen.

sent frustré par l'absence de responsabilisation de ces gouvernements;

3° les coalitions chutent plus facilement, ce qui entraîne une vision à plus court terme de la politique et surtout un changement au niveau décisionnel très dommageable pour le pays.

De nombreux économistes n'hésitent d'ailleurs pas à expliquer l'importance de notre endettement par ces changements successifs de politique;

4° un gouvernement de coalition est celui de la concession. Les politiques qui sont donc mises en œuvre sont inévitablement un compromis politique qui ne s'avère pas toujours efficace sur le plan économique et social.

Un autre argument en faveur du système majoritaire, est que la dispersion de plus en plus grande des voix, due au système proportionnel, rendra très bientôt le pays ingouvernable.

Cela d'autant plus que nous sommes dans un pays bicommunautaire où les paysages politiques sont différents.

La difficulté est donc double: constituer un gouvernement de coalition mais qui est, si possible, identique au Nord et au Sud, pour garantir un semblant de stabilité.

Ce double obstacle, si l'on maintient le système de la proportionnalité, ne pourra bientôt plus être franchi.

Le troisième argument en faveur du système majoritaire est qu'il défavorise l'émergence de courants extrémistes qui sont les fossoyeurs de la démocratie.

Enfin, le système majoritaire clarifiera le débat. En effet, le responsable politique qui affiche ses opinions lors des campagnes électorales, ne peut plus se retrancher derrière la coalition pour expliquer qu'il n'a pas pu les mettre en œuvre. L'électeur ne peut donc plus être manœuvré. Son vote est plus clair et plus facile. Il reprend donc sa signification perdue dans le système de la proportionnalité.

Si l'on veut, à terme, relancer un véritable débat politique, il faut modifier notre mode de scrutin.

Certains argueront de ce que la proportionnalité permet à tous les partis d'être représentés au parlement. Cependant, la marginalisation de ces partis est-elle efficace au niveau du débat politique?

En d'autres termes, ne doit-on pas attendre d'un parti qu'il puisse, pour être représenté, avoir une vision d'ensemble et donc mener une politique globale visant tous les domaines de la vie sociale, économique et financière?

Le but de cette proposition est d'entamer un débat urgent sur l'avenir politique du pays.

Als men het land onbestuurbaar maakt, zullen de communautaire spanningen immers op de spits worden gedreven. Om te beletten dat het zover komt en om de samenhang van de bondsstaat te waarborgen moet men aan tafel gaan zitten. Dit is wellicht het beslissende argument om een wijziging van ons kiesstelsel te rechtvaardigen. Om aan het debat zijn echte democratische dimensie terug te geven zou men de burger kunnen vragen zich via een volksraadpleging uit te spreken. Dat zou een gelegenheid zijn om hem zijn steeds meer beperkte, hoewel door de Grondwet gewaarborgde, vrijheid van meningsuiting terug te geven.

Anders dan in Frankrijk zal in de voorgestelde regeling, die bij wet zou worden vastgelegd, niet voor één enkele kandidaat worden gestemd, want de burger moet zijn voorkeur voor verscheidene kandidaten kunnen blijven uitspreken.

Daarentegen wordt voorgesteld om, net zoals in Frankrijk, tot een verkiezing met twee stemmingen te komen opdat iedere partij duidelijk stelling zou kunnen nemen met betrekking tot de overdracht van haar stemmen op een of andere kandidaat.

Wij suggereren daarom de volgende regeling :

— de kandidaat die op zijn lijst de meeste stemmen behaald heeft en wiens lijst de volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen in de wacht gesleept heeft, alsmede een aantal stemmen dat gelijk is aan een vierde van het aantal ingeschreven kiezers, is bij de eerste stemming verkozen;

— als aan die voorwaarden niet is voldaan, vindt een tweede stemming plaats om een keuze mogelijk te maken tussen de beide lijsten die bij de eerste stemming het grootste aantal stemmen hebben behaald, waarbij die lijsten alleen de kandidaat die bij de eerste stemming de meeste stemmen heeft behaald, in het strijdperk houden. De kandidaat van de lijst die het hoogste stemmenaantal heeft behaald, is verkozen.

Met dat systeem moeten uiteraard de kiesdistricten worden hertekend, want het meerderheidsstelsel impliceert dat er maar één verkozene is per district.

VOORSTEL VAN VERKLARING

De Kamers verklaren dat er reden bestaat tot herziening van artikel 62 van de Grondwet.

12 oktober 1994.

Si l'on rend en effet le pays ingouvernable, on ne fera que réchauffer les tensions communautaires. Avant d'en arriver là et pour garantir la cohésion d'un état fédéral, le débat s'impose. C'est sans doute là, l'argument fondamental qui justifie le changement de notre mode de scrutin. Pour rendre au débat son véritable espace démocratique, on pourrait demander au citoyen de s'exprimer par voie de consultation populaire. Ce serait l'occasion de lui rendre sa liberté d'expression, par ailleurs garantie par la Constitution, qui est de plus en plus limitée dans son chef.

Le système proposé et qui sera déterminé par une loi, n'est pas uninominal comme c'est le cas en France. Il faut en effet laisser au citoyen le choix entre plusieurs candidats.

Par contre, il est proposé de mettre en place un scrutin à deux tours comme c'est le cas en France, afin que chaque parti se positionne clairement quant au report de ses voix sur l'un ou l'autre candidat.

Le système proposé est donc le suivant :

— est élu au premier tour le candidat qui a obtenu le plus de voix sur sa liste et dont la liste obtient la majorité absolue des suffrages exprimés ainsi qu'un nombre de suffrages égal au quart du nombre des électeurs inscrits;

— s'il ne remplit pas ces conditions, il y a alors un second tour qui départage les deux listes ayant obtenu le plus de voix au premier tour, ces deux listes ne maintenant que le candidat ayant obtenu le plus grand nombre de voix au premier tour. Est élu le candidat de la liste qui a obtenu le plus grand nombre de voix.

Il convient, bien évidemment, de revoir dans ce système les circonscriptions électorales, puisqu'il implique un seul élu par circonscription.

L. MICHEL

PROPOSITION DE DECLARATION

Les Chambres déclarent qu'il y a lieu à révision de l'article 62 de la Constitution.

12 octobre 1994.

L. MICHEL